

نام، شرجیل انور ایم ایس آئی ڈی: 32936

سوال نمبر 3

تعارف:

سچی سرفار حضور ہارٹ دی سیرت دی کتاب ہے۔ عبد اسکنیم
 نمبر ہوراں ایس کتاب دے ذریعے حضور ہارٹ نال محبت
 چاپت تے عقیرت دا بھوراں اظہار کیتا ہے۔ ایس کتاب
 17 ناں حضور دی شرافت، سہانی، اخلاق تے سداقت
 پاروں "سچی سرفار" رکھا گیا ہے۔ ہر درجہ عقیرت تے
 رداں پنجابی دج تکی ایس کتاب نوں رائٹرز گلڈ ایوارڈ
 تے اعلیٰ ادبیات پاروں اعزاز مل چھا ہے۔ عبد اسکنیم نمبر
 ایہ کتاب حضور دی سیرت اتے لکھ کے صحت جاریہ دے طور
 تے چھڑائے نیں۔ چھپری ادب دے سٹیٹسمینٹ توں ہر پابلیٹ ہئی
 رہوے گی۔

سچی سرفار دا جائزہ

عبد اسکنیم نمبر ہوراں دی کتاب 'سچی سرفار' پہلی بار
 1962 توں تے دوجی وار 1981 توں چھاپے چھڑی۔ ایس
 کتاب دے کل 196 صفحے، 16 ابواب تے 16 باباں دے تے
 134 ذیلی ابواب مشتمل نیں۔ کتاب دے بارے لکھارا
 آکھتا ہے۔

میں غانی پنجابی دج سیرت دے پویل

چنے میں۔ ناں جو پنجاب دے باغ
 دی ایس خوشبو ناں مہکن۔ اک
 عاجز تے سکین بندہ حضور پات دس
 بارگاہ دے دج اخلاص، محبت تے
 عقیدت دے نفل لے کے آیا اے۔

سچی سرفار دا سر دلیر دا

عبدالمکریم مٹھرا کورواں دی کتاب 'سچی سرفار' پنجابی زبان
 و ادب دج ایس اخلاصا سرفار اے۔ ایس کتاب دج عقیدت
 دے ناں ناں اخلاص تے جامعیت دی خوبیاں دی علامتاں
 نیں۔ کتاب دے دیباچے دج مصنف "نذرانہ" عنوان دتا
 اے۔ کتاب دے اسلوب دیباچے خوبیاں دج ذیل نیں۔

اسد اختصار

ایہ کتاب اختصار تے جامعیت دیاں خوبیاں توں مالا
 مال اے۔ ۱۹۸ جہی صفحات ائے مشتمل کتاب دج حضور
 دی سیرت توں اک سمندر توں کورے دج بڑکون دے
 مترادف اے۔ اسوں سیرت دج 'سچی سرفار' تے 'سیرت ابنی'
 دیاں بیس جلاواں مکھوں اچھ بڑی دا اظہار کیتا اے کہ
 افسوس اداہ خانم ابنی حضرت محمد دی سیرت دے پرانہلو توں
 بیان نہیں کر سکے۔

نئے نئے ذیلی عنواناں

نئے نئے ذیلی عنواناں قائم کون جا مقصد اس پر ہو سکدا کہ
واقعات لوکاں نوں یاد رکھن دج آسانی ہے۔ بقول ڈاکٹر
اسم رانا "نئے نئے عنواناں صرف اودہ مصنف قائم کر سکدا
اے جس نوں اپنی زبان اتے مکمل عبور حاصل ہوے۔

تاریخ دا شعور

جلد المکریم مگر تاریخ دا ڈونگھا شعور رکھدے سن۔ اوہناں تاریخ
پر بہت دیاں مستند کتابیں نوں لایو چکيا اے۔ تے (اسلام)
دی دوسری جہانی تاریخ دا نقشہ کھچ دتا اے۔ مثال دے طور
تے مکہ دی تاریخ اتے حضرت افریہ نوں قرآن دے حوالے مطابق
"ہکے شریف" ما ٹھوان دتا اے۔ اوہناں دا لکھتا اے۔

مکہ جیسدا ناں بلکہ سی۔ جو کوئی بادشاہ
یا حاکم ایس دی بے حرمتی کردا تے برباد
ہو جاتا۔ بلکہ دے معنی گردن توڑ دینا
اے۔ سمندر کولوں ۲۰ کواہ ددر ۲۱ طرفیں
بلدہ پہاڑ تے ۲۰ طول بلدہ چمکدے آتے اے۔
سمندر کولوں ۲۰ فٹ آچا اے۔ قرآن پاک
دج ارشاد اے۔ اے رب دا پہلاں پرکتاں
دلا گل اے نالے ہدایت دین دالا اے۔

سائمرانز رنگ ٹون گریز

عید الکریم شکر ہوراں ایس کتاب دج صاف تے اداس بیچاپی
ورقی اے سائمرانز رنگ ٹون گریز کہتا اے تاں جے بہت
دی ایہ کتاب عالم لوہاں نوں دی سچو آجاوے تے لوگ ایس
نوں بہت مہنگن مڑوں اُسر آتے غل دی کر سکن۔

محارباں دا درتاد

ایس کتاب دج مصنف محارباں دی درتے نے تاں جے عالم
بہت مہنگن دا لے لوہاں نوں سچو آجاوے۔ مثال دے طور تے
جو حضرت ابو جندلؓ نوں رسول اللہؐ فرمایا: ”میرا سر میرا ۱۷ پہل
صفا ہوندا اے۔ ایس توں علاوہ قول و تزار توڑنا تے میریاں
نال باقی عارثا و غیرہ شامل ہیں۔

سرایا نگاری

سرایا نگاری توں مراد آسے کہ ہر دی سر توں بے کسے پہاں
تیکر تہا جسمانی شکان دی لفظاں راہیں ایچھی نظر آسے کرنا
ہیہی مجسم مستقل اکھاں سانے آجاوے۔ جلیل شریف پراسرایا نگاری
۱۷ دراج بیچاپی دج عالم لوہاں اے ایہ ایس کتاب دج سراپا
نگاری توں کم لے کر عید الکریم شکر ہوراں نبی کریمؐ ۱۷ دھیرہ
پہاں بیان کہتا اے۔

انزاز بیان :

عبد الکریم عمر ہوراں 17 انزاز بیان اس کتاب "سچی سچا" دج نہایت ای سادہ ہے۔ اوہناں اختصار تے جامعیت توں کم پیا ہے تے صاف تے رواں پینجی وی دیتی ہے ناں جے عام لوک دی حضور پارت دی بہت نوں ہرگز سکھ سکن۔

اس توں علاوہ بہاں سنیابی طرے وی دتے تے آہان توں استرلاں وی کینا تاکہ بہت ہی ایہ کتاب ہر اک نوں سمجھ سجاوے تے ہر کوئی اس کتاب توں ہر ممکن لگڑوں اس آتے عمل دی کر سکے

مدری قلم

عبد الکریم عمر ہوراں ایہ کتاب تخلیق کر تے سچی پینجی زبان و ادب توں کافی اہمیت منیا حاصل کلا۔ اس کتاب دج اوہناں پنی اک نال محبت بہت تے اخلاص دا اظہار کینا تے اس توں ہرگز ہارہ دی صورت دج چھڑ گئے نیں۔ اس کتاب دج اوہناں پینجی محاورے دتے آہناں توں استرلاں کینا تے صاف تے رواں پینجی استعمال کر کے سرت دی اس کتاب نوں ہمیشہ اسے اپنی اپنی پینجی زبان و ادب دج تخیلی تسانی دی صورت دج چھڑ گئے نیں۔

سوال نمبر 4

تعارف:

قبلاً پاکستان توں بعد جرید سائری دج مینر نیازی دا نال
سچو توں نمایاں اے۔ ادبیاں دی سائری موضوعات تے
اسلوب دے حوالے نال، مگر سائراں توں بالکل دکھری
اے۔ مینر نیازی ناقدین ادب دی نظر دج "ایمانیت دا
سائری"، "ڈرنے خوف دا سائری"، "نر سائری" "سائری" "حقیقت
سائری" "علاقہ سائری" "انقلابی سائری" تے "رہبان دا
سائری" مشہور اے۔ مینر نیازی شیخاں تے اُردو دی سائری
دج خاصا ناں پناہ تے ایہ دو خطاں زبانوں آئے ہی ادبیاں
مخلوول سائری کہتی اے۔

کُل ملامت دا جائزہ

مینر نیازی نامور اُردو، شیخاں سائری سن۔ ادبیاں دے ساری اُردو
مجموعے "کلیات مینر نیازی" دی شکل دج میں تے تنوں شیخاں دہرائے
"کُل ملامت" دے نال نال لکھے چھپ چکے ہیں۔ ایہ کتاب 1992ء
توں ایہی داری الحمد پبلشرز اشار کئی لاہور توں چھپ تے
ایہ کتاب دے کل 206 صفحے ہیں۔

میں نیازی دی شاعری کا مزہ

ایمانت دا ساہو

ایمانت ہرانی شاعری دی اک قسم دا ناں اے۔ تھیہ، استعارہ، علامت تے ایمانت اک دوجے نال ولایاں ولایاں تھیوان تھیں۔ تھیہ اک ہینز توں دوجی دوجا آکھتا۔ مثلاً "میرا جاہتر شیر درگا بہلور اے" جو کہ استعارہ توں مراد ادیو کجھ آکھ دینا۔ جوں کہ "میرا شیر آکھیا" ایمانت وچ وی کجھ ایہرے اشارے دتے جاندے تھیں۔ جیہاں توں ہرکھن والا آپ مطلب دی گھرائی تک پہنچ جاندرا اے۔ مثلاً ادبتل دی نظم "ایک پئی رات دنڑے دے حالات لے۔ دتھی دیکھو ای شعر دی ایمانت راس۔"

گھر دیاں کڈھیاں آتے چھان لال پھوار دیا

ادہی راتی بوہے کھنڈن ڈیناں، حیا مار دیاں

(سز دی رات، قلاکل نلا)

مقدریت پسندی

مقدریت پسندی اک پامچن قدرتی گزاردن دا دوس دیڑے تھیں۔ یعنی ادہ سمجھدے تھیں زندگی جینے دا کوئی مطلب، حاصل و سول ہونا چاہیو اے۔ مثال دے دتے "آج دا دن"

آج دا دن دی ایویں ہی نلایا، کوئی دی کم نہ ہویا

دلور دلوں ہر تھیا سورج، ہکھم ان گھلویا

نہ میں ملیا خلقت توں، نہ میں یاد خواتون کیتا
نہ میں ہرکسی غازی، تے نہ میں جاہ شہاب درینا
خوشی نہ فم کوئی کول نہ آیا، نہ ہسنا نہ دریا
اج دا جن دی اپویں نڈلیا، کوئی دی کم نہ ہویا

رومانیت

میتر نیازی کول رومانیت وی بچپ دمنگ دی ایسے کہوں جے
رومانیت دے بیان لئی وی ادبیاں نہیں تڑاے استعارے، علامتاں
تے تشبیہاں درت سے اپنا دکھرا ہن، شوخ تھے بہر نکیا رومانیت
دسرا تیکا ایسے رومانیت رت دا 'دوپہ' ملاحظہ کرو۔

۷ مکتبہ پہل قلب دا

تے چائن درگ آکھ

بول چیت دسا لکھ اذا

ایس گڑی دا تک

(سنردی رات، گل ملام)

نرگیت پسندی

نرگیت پسند اوس شخص توں آکھیا جاندا ایسے جہڑی اپنے آپ کتے
عاشق ہوئے تے اپنے آپ توں حرفِ گل سمجھے۔ بڑے دے "ہیں"، "لاگو"
یا غرور نرگیت پسند دین مالاں میں۔ سائل جردوں "ہیں" دا لفظ استعمال
کرتا ایسے تے غروری نہیں کہ سائل دی اپنی ذات ایسے مراد ایسے سائل

سے اک تر دار باگرده دی غا سزنی وی کمر سلدا اے

سن فی کڑ بیے رنگاں دی پیر بیے

میں تر جاداں گا مگر کے نہیں آداں گا

نیر بھقتاں گی ہس کے بلائیں گی

رد کے بلائیں گے فیر دی نہیں آداں گا

اچے آسمان دا تارا بن جاداں گا

درد درد رہاں گا تے ہینوں تر ناداں گا

(نظم: اپنے آپ نال ٹلاں)

پیری ثقافت دا بیان

پیری ثقافت ہوراں دی سائری دج تھیک زبانی دا دتوں دا ذکر ملو
اے پر تھیاں تھیں نور نال ہر کھیا جاوے تے ایہو ای نتیجہ نکلا اے
کہ ادہ پیری زبانی نو ٹوٹوش نہیں سن جیساں شیراں نور اچار کے دیاں
کرتا اے۔ نظم "پیری ثقافت" دی ونٹی دیکھو۔
اپنے ای ڈر توں

جڑے ہوئے نہیں

اکے دے دے نال

(سفر دی رات، گل ملاں)

نکیاں تھیاں

کچھ نکیاں تھیاں دی ادھیاں مکھیاں سن۔ گل ادہ جیتی ہوئی اے پیری
صنفر ہوئے اکوں جے لگی گل اپنا اثر تے اتادیت گوا چینی اے۔
میر نیازی دی سائری دج اختیار ٹوسی دے لگی ہوئے نہیں۔ ادھیاں

جیاں ادھے اک یا دو لہریاں دیاں تھیاں ریتے انڑ معیاں دا
جہاں دساٹے بیٹھیاں نہیں دتھی وگھو سہناویں سمیت
۷ دت تڑن رتے ملٹن دی سزا

آدمی کلا رہ جانرا لے (سوز دی رات)

۷ ایک حقیقت

ایہہ وی سچ اے وچوں دیکھ دیکھ وی خالی ہزارا لے

وجود دی درہری حقیقت

میز نیازی دی سائری نوں سمجھن ہی اوہناں دے خیاں دی
گھراں توں سمجھنا سڈرا اے۔ میز نیازی دی سائری وچ حقیقت تے
قریب دے وچکار دے فرق نوں بیان کینا کتیا لے جیسے اسمانی
سمانی تے روحانی دنیا دی درہری حقیقت دی گل ہوتی لے۔
میز نیازی دے اس بارے استعار ملا خطہ کرد۔

کجھ شوق سی یار فیری دا

کجھ عشق تے درد دل دتا

کجھ سبناں کسرنہ چھڑی سی

کجھ زہر دھیاں گولن دتا

کجھ ہمز فراق دا دتہ چھڑکیا

کجھ درد ماہی اٹول دتا

کجھ سہڑتھی قسمت بد قسمت دی

کجھ پیار وچ پاروں دل دتا

کجھ انج دی راہواں لوگیاں سن

کچھ مل دج غانا دا طوق دی سی

کچھ ہنر دے لوں دی نظام سن

کچھ سازن مرہن دا توف دی سی

ہمیشہ دیر کرن دی نفسیات

میر نیازی دی آرزو دی ایک نظم "ہمیشہ دیر کر دیتا ہوں" دہشت دی
گہرائی تے اہمیت توں سمیوں ہئی > طوط دینزی ایس۔ جس نیازی پایار دیر نال
ہنہن دی حالت توں بیان کم دے نیں دیر مرہن انسان دے افسوس تے پھندا دے
توں عسائی کردا ایس ایس توں سمیوں ذرتی دے پکریات دی بہتری ہئی
فاروق ثابت ہو سکدا ایس۔ نظم ملاحظہ کرو۔

ہمیشہ دیر کر دیتا ہوں میں
آسے آواز دینی ہو اسے واس بلانا ہو ہمیشہ دیر کر دیتا ہوں میں
مرد گزری ہو رسی پائی دھاراں بنو جانا ہو بہت دیر مرہن دتوں لڑکے جانا ہو
ہمیشہ دیر کر دیتا ہوں بدلتے ہوئی عوالم میں ہنر کو جیتا ہو
کھی دیا د رگنا ہو کھی کر لہول جانا ہو ہمیشہ دیر کر دیتا ہوں
کھی کو لوٹ سے پہلے تے پھانسا ہو حقیقت ادنی کچھ افس کہ جاکے بنانا ہو
ہمیشہ دیر کر دیتا ہوں

ساری قلم

ایں قلم دج کوئی شک نہیں کہ ہنر نیازی دی سائل، م علم سائراں
توں دگری ایس۔ ادہ پٹیابی، اردو سائل سن۔ ہنر نیازی سہرہ پٹیابی
شاعر دج خالصتا حاصل کیئا۔ ادہناں دی ساعری دج ایماہت
ہنر نیازی روحانیت تے ہنری ذرتی دے وٹوں دے کھی سابعار
ہلے نیں۔ ادہناں سہرہ پٹیابی ساعری توں ای تھپلا معاف چا دتا ایس

سوال نمبر 9 (ب)

ناول نگاری :

ناول اطالوی زبان (Novella) نون نگاريا ايسے کہہ سکتے ہیں۔
معنی اٹھکا، ٹوٹکا، ٹرالاتے بچپ نہیں ادبی اصطلاح ہے
ناول نون مراد اودہ ہیڈر کہانی اے۔ جیسا کہ متون انسانی
حیات پورے اے تے پسے ہے۔ انسانی حیات نون ویش آتے
یا آئزے ان دے واقعات نون ترتیب نال بیان کیتا جائزہ
اے۔ دال فوکس دے بقول۔

ناول ان جیسا نون اے جیسے ہے

کے کردار ممکن حیات دی تصویر آئیگی

جیسی اے۔

ایس نون مراد ہے ان کردار دے جنون نون لے کے کردار
تیسرے دے واقعات اوپر لٹے ناٹے، کاویار، حادثات و
اخلاقی تے جاہیا بیان کیتا جائزہ نون ترتیب نال بیان کیتا جائزہ اے

ناول نگاری :

ناول دیاں قسمیاں

- معاشرتی ناول	- کرداری ناول
- نفسیاتی ناول	- تاریخی ناول
- سیاسی ناول	- علاقائی ناول
- رومانی ناول	- سائنسی ناول

ظہریں تے لڑا حیر ناول - پنجابی ناول

پنجابی ناول

پہلا پنجابی ناول مسکو لکھاری 'پھاٹی ویرل سنگھ' ۱۹۹۸ء توں پنجاب توں
کیتا مسکو لکھاریاں توں بعد مسلماناں این طرف دھیان دتا تے
ہمراں بخش عنیاس 'جٹ دی کرتوت' ناول لکھیا این توں
ادھو کچھ ایہ ناول نگار تے ادھیاں دے معروف ناول دیکھو:

آغا اشرف: دل اک دیوا

سجاد حیدر: ہسین بیابغ

احسن زلمادا: دیوا تے دریا

ناول سے عناصر

قصہ یا کہانی

بنیاد قصے یا کہانی آتے رکھی جائی اے۔ ایہ کہانی مختلف
واقعات بخہ نال دل کے بنی اے۔ واقعات کسی روحانی سماجی
سازشیاں ایں منظر ظاہر کردے تیں

پلاٹ

پلاٹ اس خاکے توں اکھوے تیں جسہرے مطابق کہانی لکھی جودے

ناول نگر ناول دی کتابی لکھریاں، نوویاں پلاٹ ٹوں سائے لکھدا

اے

کردار

جستے کردار ناول دی جان ہوئے میں۔ کہوں جے کردار ان
 ٹوں بیس کتابی۔ اقا تہہ تئیں رڑی۔ ناول دے لکھی کردار
 صرف ہک دو ان ہوئے میں جیساں دے آئے ڈاے کتابی لکھی اے

مقالے

کردار ان دی آپسی نقل و حرکت ٹوں مقالے آکا جاندا اے
 مقالے دے ذریعے کردار ان جوں چیزیاں احساناں دا
 راز چلدا اے تے کردار ان دی شخصیت ساڈے سائے آجھڑی اے

زبان دی بیان

ناول دی کامیابی دا اخصار ایس نقل ٹوں ہوئے اے کہ ناول
 دے زبان تے فقرے، لفظاں دی ترتیب تے بیان کرن
 دا انداز موقع محل دے مطابق ہووے۔ مقالے جانور ہون تے
 کردار ان دی زبان اوہناں دی شخصیت مطابق ہووے۔

کافیاب :

لفظ کافی پارے مختلف دانشوراں دیاں دکھو دکھو راداں موجود
 نیں۔ کچھ دانشوراں دا قیال اے کہ کافی ٹرہی زبان دے لفظ
 ”کفی“ دھوں نقلیا اے۔ جیہڑا مطلب اے کافی ہونا، ہلورا
 تے ملکل کرنا۔ ایس لفظ دا حوالہ قرآن مجید دی کئی آیتاں
 دج ایساں ”تے اللہ تعالیٰ کارساز کافی اے“۔ تے ”اللہ تعالیٰ
 دی تواری کارا اے“۔ مختلف سیانیاں نے کافی دیاں دکھو دکھ
 تعریقاں کیتیاں نیں۔ جیہڑیاں توری ملی تعریف کچھ ایچ اے
 ”کافی توں مراد مٹری دی لہجی صنف اے
 جیہڑے دج رت آہل مخون پانیاں تال
 ہڑے دی روحانی تسلیں ہو جاوے۔ کافی دج
 پیار، محبت، عشق، دھال، ہجرتے ازی
 محبوب دی سب توں اڈوی ہر طرح دے
 اجوکے مخون بیان کیتے جا سکرے نیں۔ کافی
 عام طور تے کافی جان والی شے اے ایس لہجی
 ایہڑے دج اسماعی (پت دا مٹری) ہونا توری
 اے جیہڑوں گان دیکھے ہر مٹری تڑوں دہرایا
 جانزا اے۔“

کافی دا پہلا پاقاٹھ تے پائی شائل حضرت سہاہ حسین (لاہوری)
 نوں متیا جانزا اے۔ جیہڑی دیاں 36 کافیاں سادھے کول

موجود نہیں۔ دینی ملاحظہ کر دو۔ (۱۰)

ربا ہر سے حال دا عمر توں

اندر تہیں باہر توں ہیں، دم آدم وج توں

توں میں تانا توہیں بانا، سجدہ سجدہ میرا توں

کہے حسین فقیر مانا، میں ناہیں سجدہ توں

پلھے ساہ کافی دے دوچے وڈے ساہ نہیں۔ آپ نے دوچے

سنتیاں وج ہی ساہری کیتی ہے ہر شہور والیاں پاروں

میں۔ دعوت الوجود دے دنت وج فقیر دیکھو

دائجہ رائجہ تری نی نہیں، آپے رائجہ ہوتی

سدرتی ہنوں دلہیرد رائجہ، میر نہ آکھ تری

دائجہ میں وج ہر رائجہ وج، ہر خیال نہ تری

میں نہیں کہہ آپ نے اپنی، آپ تہے دلجوئی

پلھے ساہ مگردن خواجہ غلام فرید کافی دے وڈے ساہ نہیں

ادھیاں ساہ سرائیکی پلھے وج ساہری کیتی ہے کافی توں آدم

نہیں دے درہاڑے دے ہر وچ میرت کافی سنت ہے

تہہرا خالق خلق میں خلق دسے رب ماہرہ

مذا کس توں پکھتے، جاں نہیں بن کوئی ماہرہ

کافی دے درج بالا تہن ساہراں یارے رائجہ آکھیا جاسکورا ہے کہ

ساہ حسین کافی دی پتیاں رائجہ پلھے ساہ ایس پتیاں آتے عمارت عمر کیتی

تے خواجہ غلام فرید نے ایس عمارت توں مکمل کر دتا۔

سوال نمبر 6

تعارف:

قرضہ لودھی ہوسٹل دور درج دیوا ہوئی۔ آپ دا خاندان پاکستان
سین مزدور، سیرت کر کے ساہیوال آئے آباد ہويا۔ آپ مختلف
کالج درج لائونگ دی حیثیت نال کم کیتا تے گورنمنٹ کالج
لاہور تے لائونگ دی حیثیت نال ای ریٹائرمنٹ ہوئی۔ وراوت
دے نال تعلیمی سفر وی چار رہا۔ اردو، پنجابی درج امانتے
غول تے مضامین وی لکھے۔ آپ دیں جیساں کہانیاں دے نال
نیں۔ جئے دے اولے (کہانیاں)، زبانی درج (مضمون) تے
پار دے درج ٹریٹراں (کہانیاں) وغیرہ۔

جئے دے اولے دا جائزہ

جئے دے اولے قرضہ لودھی دا کہانیاں دا مجموعی ایہ حصہ
ہیسی واری 1984 وں تے دوہری واری 2015 وں پاکستان
ہیجائی ادبی بورڈ لاہور ووں چھاپا گیا۔ ایس پچھ مجموعی دے
کل 112 صفحات نیں تے کہانیاں دی تعداد 10۔ کہانیاں دے
عنوان درج ذیل نیں۔

(1) پانڈران	(2) اوٹا
(3) ای اختیاری نکل	(4) ای چپ
(5) سگہ نیر	(6) دکھری پاپل

8) جینے دے ادا ہے

17) کہنوں آفتاب

10) سبھ کوڑا ہے

19) پچھلی ہر کہانی

فرخندہ لودھی دی کہانی نگاری اتے بیگو

افسانہ نگاری دے حوالے نال فرخندہ لودھی نوں لہجی مقام حاصل ہے اوہناں دیاں کہانیاں مگرے تے معنی اعتبار نال اعلیٰ درجے دیاں کہانیاں نیں۔

معاشرتی حالات دی عکاسی

فرخندہ لودھی ادا حساس تخلیق کار ہے جسدے مشاہدے دی اکو بہی مہتر ہے۔ فرخندہ لودھی نے سماجی تے معاشرتی حالات دیاں کہانیاں دے جھیل کرداراں نوں سامنے بیان ادا ہے اوہ فزنی کردار نیں بلکہ سکون اصل نکلاں نیں پچھڑیاں ساڈے آس پاس اودے دہاڑے نظر آؤتیاں نیں۔

کہانی "پانڈران" سامنے معاشرتے دے تھلویں طبقے دی مائٹرتی کردی ہے تے لوہاں توں درپہن مسائل توں مددہ چکوی ہے کہانی وجہ ناہن سوری نظام کنڈرٹ دے ادے تے سواریاں دے مزاج داہن لوہاں دی ذہنی تے اخلاقی سوچ اتے تنقید کیتی گئی ہے۔

کہانی "پچھلی ہر کہانی" دج معاشرتی تے ادنیٰ موضوع ہے

اسناد معاشرے دا اہم فرد اے پر ساری سیاق کسپیں ہی وچ
گزارا جا اے۔ اوہرے حالات بہتر نہیں ہونرے۔

افسانہ "ادشا" معاشرے دے ادبیاں مکھو مرداں دی
نمائندگی کردا اے آپ کم کاج نہیں کردے تے عورتاں دی
جائے کھاترے تھیں۔ دستگیر اپنے بیوہ وچ مکھو اے دستگیر دی ماں
ساری زندگی لوہاں دے گھراں وچ کم کردی رہی تے ہاں
اوہ اپنی بیوی توں وی ایہو اس لائی بیٹھا اے تے اپنی
جاں توں آکھرا اے: "جیراں فون مللک دل چھڑ آ۔"

ہینڈو رہتل دی منظر کشی

فرقہ لودھی دے افسانیاں وچ پوری زندگی دے مسائل
توں اڑھنڈ دے حالات اتے دی جائیں پایا گیا اے۔
"چنے دے ادبے" افسانے دا اس منظر ہینڈو سماج
تے ہینڈو رہتل اے افسانے دے مرکزی کردار اہل تے
سوہیاں تھیں۔ سوہیاں توہی دی سبھی تے چاہے
دی ڈکھی اے۔ جوان ہونے تے چاہے نے رہتے توں (نکار
کر دینا۔ اہر توڑا بہت ہڑھی لکھیا جوان سی۔ اوہی
رہے توں توہی لئی توراں تل ویاہ کر لیا تے سوہیاں
تے اپنی بے لڑی 17 ہولہ ہون لئی اہر دیاں انھار لکھو لکھو

خورتاں دی ٹائٹلی

خورتاں ہون ناھے فرختہ لودھی تے اپنے افسانیاں دوج
خورتاں دی بھر پور ٹائٹلی کیٹی اے۔

افسانہ ”یک اخباری گل“ دوج کیٹی دوپٹے

دای کیٹی نال جو ہویا اوہ سادھے معاشرے دی روز

دی گل اے۔ روز اخبار ریس ملج دے جڑیاں نال

کالے کونزے میں گل و حسی درتے اپناں کر توتاں توں

پاز نہیں آندے سکوں اوپناں توں اپنی ہشت پیٹا پی

کرن حالے ہتھاں اتے ڈاڈھا جان پلوڑا اے کم سادھا

کوئی کچھ نہیں وگاڑ سکدا۔

”سکو نہر“ دوج کیم ٹیس لہ کر دار اے چھری مڑاں

دے ہتھاں دوج کھوٹا دین لے موچیاں مار رہی اے تے خورتاں

دے مقرر رشتے دی تذلیل کر رہی اے۔

”دلھری باہن“ دوج خورت معاشرے دا ادہ فرد

اے چھری کوئی ٹوٹ تے قلا تھلے۔

”ایک چپ“ دوج ہلکو ہلکوں ہلکوں تے بھوری

دوج جاگیر دار دے لہ لہ لہ لہوں اپنی ٹوٹ لٹوا ہلکی اے

اپہ سارا کچھ خورت نال ہون دے مظالم دیاں کچھ

ونکو وکو داستان پلے

سماجی ہر ائیاں دل دھبیاں

فنگار عام بندے نالوں ودھ حساس تے معاشرے دا گہرا
ستاہرہ کار ہوندا ایسے۔ فرخترہ لودھی نے ایسے افسانیاں
دج کئی سماجی ہر ائیاں (جیہاں دوجوں کچھ دا تعلق
رہنڈ نال تے کچھ دا تعلق شہر نال ایسے) ول توخیر
دوانی ایسے۔ "بک رضاری نقل"، "بک چپ"،
"سکو نہر"، "دھرمی بابل" تے سب کوڈ ایسے۔

ایسے افسانے میں جیہڑے معاشرتی ہر ائیاں ہوں
بے نقاب کردے ہوں۔

گمراہ نگاری

گمراہ افسانے دا ضروری عنصر ہوندا ہے جس جیہڑے کہانی نوں
اگانہ لے کے لڑدے ہوں۔ گمراہی جاندار، صفریوٹ،
اسی تے حقیقت دے ٹیڑھے ہون گے، افسانہ اونٹاری
جاندار تے پھر دہور ہونے کا۔ اہمیاں دے کچھ گمراہاں
درج ذیل ہوں جیہڑے گمراہ نگاری دا پر تقاضا ہوندا (کردے ہوں)
مثلاً "پاپیوان" دج "مہر" دا گمراہ۔ "ارٹا" دج
"دستگیر"۔ "پچھلی ہر گمانی" دج "ماسٹر جی"۔ "بھنے دے
ارپے" دج "گولیاں"، "گوراں" تے "امد" دخیلہ۔ دے گمراہ
اپنی مثل آس ہوں۔

زبان و بیان

فرخندے لودھی کے افسانیاں دج درمی کہی خود لکھنے والی ہیں
 زبان قاری دی دسی 17 باعث بنی اسے سینڈرو پہلے سے
 افسانیاں دج سینڈرو لکھی دریا گیا اسے جو کہ کئی ماحول سے اسنے
 مرکزی ہیجے دج میں لکھی دیکھی جا دے سارے افسانے
 زبان و بیان دے اعتبار ماں معیار میں

ملکی نکل

ملکی نکل ایسے کہ فرخندے لودھی دے افسانے بیچ پی افسانوں
 ادب دج افسانے لکھار میں۔ ایسے افسانے سادے سماجی و معاشرتی
 پہلو داں دیاں بہترین چالیں لکھی ہیں۔ ان میں سے بہتیاں ہوں یا نکل
 جیسی انرازا نال دیش کتا کتا لے لکھے دج سائل سارے افسانے
 نکل، فنی، اخلاقی، معاشرتی، اصلاحی، نفسانی حوالے نکل
 خاص اہمیت رکھتے ہیں۔ فرخندہ لودھی دے بقول ایسے افسانے
 ادب داں دی ماہرانہ جیسی کوشش لے

✖ ————— ✖